

Poczta elektroniczna w prawie telekomunikacyjnym

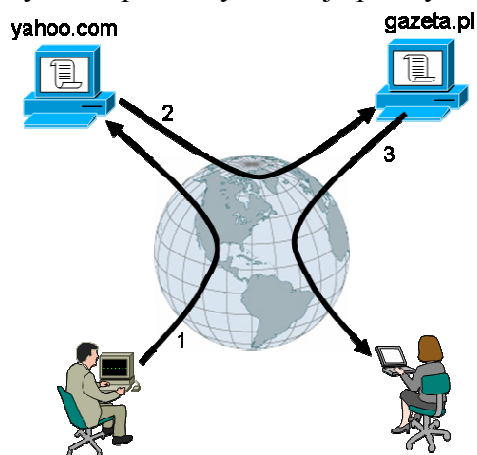
W ostatnim czasie w związku z pracami nad nowelizacją ustawy Prawo Telekomunikacyjne pojawia się wiele kontrowersji dotyczących poczty elektronicznej. Większość z nich wynika z nieznamomości zasad działania poczty elektronicznej. W poniższym artykule spróbuję wyjaśnić najczęstsze nieporozumienia i wątpliwości. W dotychczasowej wersji ustawy w art. 2 pkt 48 definiującym usługę telekomunikacyjną, był zapis *explicite* wyłączający z tej definicji pocztę elektroniczną. W projekcie zmiany ustawy to wyłączenie, jako niezgodne z dyrektywą UE znika. Zmiana ta ma zgodnie z uzasadnieniem projektu ustawy na celu „objęcie regulacjami telekomunikacyjnymi tych aspektów poczty elektronicznej, które polegają na przekazywaniu sygnałów w sieci telekomunikacyjnej.”

Przyjrzyjmy się zatem, jakie w rzeczywistości ta zmiana będzie miała konsekwencje. Niestety trzeba będzie zagłębić się trochę w aspekty techniczne działania Internetu.

I. Funkcjonowanie internetowej poczty elektronicznej.

Internetowa poczta elektroniczna jest zdefiniowana w serii dokumentów RFC wydanych przez organizację IETF (Internet Engineering Task Force). W szczególności internetowa poczta elektroniczna wykorzystuje standardy definiowane przez IETF takie jak: SMTP (Simple Mail Transfer Protocol), POP3 (Post Office Protocol - Version 3), IMAP4 (Internet Message Access Protocol).

Rysunek poniższy ilustruje przesyłanie poczty elektronicznej pomiędzy użytkownikami.

Faza 1 - Nadawca poczty elektronicznej po napisaniu listu naciska przycisk „wyślij”. W tym momencie jego komputer, poprzez sieć Internet łączy się z serwerem usługodawcy poczty elektronicznej z którego korzysta nadawca listu i przesyła na ten serwer treść korespondencji. Usługodawcą świadczącym usługę poczty elektronicznej jest zwykle inny podmiot niż dostawca łącza internetowego z którego usług korzysta nadawca listu. Usługodawca dostarczający usługę poczty elektronicznej może być zlokalizowany w dowolnym miejscu świata i podlegać dowolnej jurysdykcji – w szczególności niektórzy popularni w Polsce

usługodawcy podlegają jurysdykcji USA. Korespondencja pomiędzy nadawcą a jego dostawcą usługi jest przesyłana w protokole SMTP lub jako tzw. WebMail.

Faza 2- serwer usługodawcy poczty elektronicznej z którego usług korzysta nadawca łączy się poprzez sieć Internet z serwerem usługodawcy poczty elektronicznej z którego usług korzysta odbiorca i przekazuje treść korespondencji. Na serwerze tym korespondencja trafia do skrzynki odbiorcy i jest przechowywana do fazy 3. Przekazywanie poczty elektronicznej pomiędzy serwerami jest wykonywane w protokole SMTP – wysyłanie poczty przez nadawcę i wysyłanie jej przez serwer jego dostawcy usług od strony technicznej niczym się nie różni – jest wykonywane z użyciem tego samego protokołu SMTP.

Faza 3 – odbiorca korespondencji łączy się poprzez sieć Internet z serwerem swojego dostawcy usługi pocztowej, a następnie ściąga korespondencje na swój komputer protokołem POP3 lub IMAP4, albo też zapoznaje się treścią korespondencji wyświetlaną w formie stron WWW tzw. WebMail.

Zwróćmy uwagę, że komputer nadawcy i serwer przedsiębiorcy świadczącego usługi poczty elektronicznej wykonują dokładnie te same czynności: lokalizują następny serwer do którego należy przekazać wiadomość i przekazują ją w protokole SMTP.

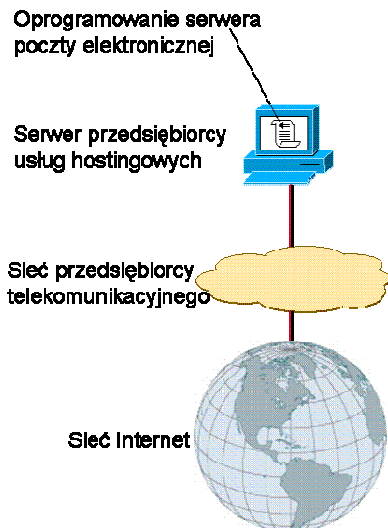
Funkcjonowanie przedsiębiorców świadczących usługi poczty elektronicznej w świetle polskiego prawa telekomunikacyjnego.

Przedsiębiorców świadczących usługi poczty elektronicznej możemy podzielić na trzy zasadnicze grupy z punktu widzenia ustawy Prawo Telekomunikacyjne. Z punktu widzenia użytkownika te grupy przedsiębiorców są nierozróżnialne i użytkownik ma pełną swobodę wyboru dowolnego z tych przedsiębiorców.

Pierwszą grupą są przedsiębiorcy, którzy oprócz usług poczty elektronicznej świadczą inne usługi telekomunikacyjne i z tego tytułu podlegają ustawie Prawo Telekomunikacyjne. Przykładem takiego usługodawcy może być Telekomunikacja Polska S.A., która w pakiecie Neostrady udostępnia również konto poczty elektronicznej. Usługa Neostrady wypełnia nową definicję usługi telekomunikacyjnej, gdyż polega głównie na przekazywaniu sygnałów sieci telekomunikacyjnej. Poczta elektroniczna sprzedawana w tym pakiecie będzie podlegała rygorystycznym regulacjom polskiego prawa telekomunikacyjnego.

Drugą grupę stanowią przedsiębiorcy świadczący spoza granic UE usługi poczty elektronicznej skierowane do polskiego konsumenta. Przedsiębiorcy Ci nie podlegają Polskiej jurysdykcji i zapisy polskiej ustawy Prawo Telekomunikacyjne oraz dyrektyw UE ich nie dotyczą. W sposób oczywisty nie mają oni żadnych obowiązków wynikających z polskich uregulowań prawnych a związanych np. z retencją danych czy też obowiązków wynikających z ochrony praw konsumentów.

Trzecią grupę stanowią przedsiębiorcy nie będący przedsiębiorcami telekomunikacyjnymi (nie zajmujący się przesyłaniem sygnałów) świadczący usługę poczty elektronicznej. Sytuację taką ilustruje poniższy rysunek.

Przedsiębiorca świadczący usługi poczty elektronicznej, kupuje od przedsiębiorcy świadczącego usługi hostingowe, usługę polegającą na wynajmie mocy obliczeniowej serwera dołączonego do sieci Internet. Połączenia centrum usług hostingowych z siecią Internet dokonuje kolejny przedsiębiorca. W ramach wynajętej mocy obliczeniowej, przedsiębiorca świadczący usługi poczty elektronicznej uruchamia program serwera pocztowego i świadczy publicznie dostępne usługi poczty elektronicznej.

Z punktu widzenia prawa telekomunikacyjnego, kryterium niezbędnym do bycia uznanym za przedsiębiorcę telekomunikacyjnego jest „przekazywanie sygnałów w sieci telekomunikacyjnej”. Przedsiębiorca świadczący usługi poczty elektronicznej w takim modelu, z pewnością nie przekazuje żadnych sygnałów w sieci telekomunikacyjnej – jego oprogramowanie komunikuje się tylko i wyłącznie z innymi programami uruchomionymi na tym komputerze (w szczególności z systemem operacyjnym serwera). Komunikacja wewnątrz serwera nie jest przekazywaniem sygnałów, i z pewnością nie można mówić o sieci telekomunikacyjnej wewnątrz serwera.

Przedsiębiorca świadczący usługi hostingowe, o ile jest dołączony do sieci Internet przez jednego przedsiębiorcę telekomunikacyjnego, także nie dokonuje przekazywania sygnałów w sieci telekomunikacyjnej – jedynie odbiera i nadaje sygnały (jest początkiem lub końcem przekazu sygnałów).

Przedstawiony powyżej model, w celu lepszego zobrazowania problemu, rozdziela przedsiębiorcę świadczącego usługi hostingowe od przedsiębiorcy świadczącego usługi poczty elektronicznej. Sytuacja pod względem prawnym nie zmienia się, gdy jest to ten sam przedsiębiorca.

Funkcjonowanie przedsiębiorców świadczących usługi poczty elektronicznej w świetle dyrektywy 2002/21/WE.

Dla lepszego zilustrowania problemu przytoczmy istotny fragment dyrektywy 2002/21/WE. „Większa część takiej działalności [szeroko pojętej działalności gospodarczej, która może być prowadzona on-line] nie jest objęta zakresem niniejszej dyrektywy, albowiem działalność ta nie polega w całości czy w przeważającej części na przekazywaniu sygnałów poprzez sieci łączności elektronicznej. Usługi w **zakresie telefonii głosowej oraz przekazywania poczty elektronicznej** są przedmiotem niniejszej dyrektywy. Jedno i to samo przedsiębiorstwo, np. podmiot świadczący usługi internetowe, może świadczyć usługi łączności elektronicznej w dwóch kategoriach, takich jak świadczenie dostępu do internetu jak i usługi nie objęte zakresem niniejszej dyrektywy, takie jak dostarczanie treści internetowych.”

Zwróćmy uwagę na dwa istotne elementy zapisu dyrektywy:

- 1) Działalność on-line która **nie polega na przekazywaniu sygnałów** w sieci łączności elektronicznej nie podlega tej dyrektywie
- 2) Usługa poczty elektronicznej, podlega dyrektywie wyłącznie w zakresie **przekazywania** poczty elektronicznej.

Przedstawiony w poprzednim akapicie trzeci model funkcjonowania przedsiębiorcy świadczącego usługi poczty elektronicznej, **nie polega na przekazywaniu sygnałów**, a więc nie podlega regulacji dyrektywy 2002/21/WE. Co za tym idzie nie podlega również polskiemu Prawu Telekomunikacyjnemu. Wniosek wynikający z analizy dyrektywy potwierdza wcześniej przedstawioną analizę polskiego prawa.

Poczta elektroniczna pomiędzy przedsiębiorcami świadczącymi usługi poczty elektronicznej jest przekazywana przez sieci telekomunikacyjne przedsiębiorców telekomunikacyjnych. Dyrektywa obejmuje pocztę elektroniczną wyłącznie w zakresie przekazywania poczty, a więc w chwili, gdy poczta jest przesyłana (przekazywana) w sieci przedsiębiorcy telekomunikacyjnego. Obowiązki wynikające z dyrektywy są nałożone na właścicieli sieci telekomunikacyjnych, a nie na dostawców usług poczty elektronicznej.

Mam głębokie przekonanie, że obecność w dyrektywie usługi poczty elektronicznej jest pomyłką legislacyjną – nie potrafię zrozumieć dlaczego pocztę spotkało to wyróżnienie, a inne równoważne formy komunikacji w Internecie takie jak np. IRC, chat, news nie zostały tym zaszczycone.

II. Definicja poczty elektronicznej

Dyrektywa 2002/21/WE posługuje się pojęciem „poczty elektronicznej”. Pojęcie to nie zostało zdefiniowane zarówno w dyrektywie, ani w projekcie ustawy. Ustawa daje co prawda możliwość ministrowi właściwemu do spraw łączności wprowadzenia do stosowania norm wydanych przez:

- 1) Międzynarodowy Związek Telekomunikacyjny (ITU);
- 2) Europejska Konferencje Administracji Pocztowych i Telekomunikacyjnych (CEPT);
- 3) Europejski Komitet do spraw Normalizacji Elektrotechniki (CENELEC);
- 4) Międzynarodową Komisję Elektrotechniczną (IEC);
- 5) Europejski Instytut Norm Telekomunikacyjnych (ETSI);
- 6) Międzynarodowa Organizacja Normalizacyjna (ISO);
- 7) Organizację Paktu Północnoatlantyckiego (NATO).”;

Analiza norm wydanych przez te organizacje wskazuje, że pojęcie „poczty elektronicznej” jest używane wyłącznie do poczty w standardzie X.400. Jeśli rzeczywiście w przestrzeni normalizacyjnej wymienionych powyżej organizacji, nie ma norm będących odpowiednikami dokumentów IETF definiujących pocztę Internetową, to należałoby wyciągnąć wniosek, że zapisy dyrektywy 2002/21/WE dotyczą wyłącznie poczty elektronicznej w standardzie X.400. Czasem można się spotkać z opiniami, że każdy wie, co to jest „poczta elektroniczna”. Czasy definicji „koń jaki jest każdy widzi już dawno minęły”. Telekomunikacja jest nauką ścisłą i wymaga ścisłych norm. Posługiwanie się pojęciem ducha prawa, zamiast ścisłej litery prawa i normy technicznej, w tym zakresie nie jest możliwe.

Próba bezpośredniego uznania dokumentów IETF za standardy definiujące co jest, a co nie jest usługą telekomunikacyjną prowadzi do paradoksów. Dla chętnych polecam analizę

zagadnienia retencji danych w sieciach telekomunikacyjnych opisywanych w dokumencie IETF RFC 2549 „IP over Avian Carriers with Quality of Service”.

III. Konsekwencje zmiany w ustawie

Zmiana w ustawie polegająca na wykreśleniu z art. 2 pkt 48 wyłączenia poczty elektronicznej, dotknie tych przedsiębiorców, których usługi polegają, głównie na przekazywaniu sygnałów, a poczta elektroniczna w standardzie X400, jest tylko dodatkiem do tych usług.

Telekomunikacja Polska, dostarcza wraz z Neostradą konto poczty elektronicznej – ale w standardzie definiowanym przez IETF (SMTP, POP3). Poczta elektroniczna udostępniana przez polskie portale internetowe, nie polega na kierowaniu sygnałów – jest to rodzaj aplikacji, usługi elektronicznej – nie podlega więc prawu telekomunikacyjnemu. Ta poczta na dodatek, także jest w standardach IETF. Poczta oferowana przez zagraniczne portale z założenia, nie podlega polskiemu prawu, więc zmiana w ustawie nie będzie miała dla nią wpływu.

Podsumowując, proponowana zmiana w ustawie, tak naprawdę nic nie zmienia.

Z autorem artykułu można się skontaktować pod adresem
Maciej[kropka]Lopacinski[małpka]gazeta[kropka]pl